

Warszawa, 31.01.2026

Dr hab. Piotr Lichacz, prof. IFiS PAN

**Recenzja osiągnięć naukowych dr Moniki Mansfeld
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych
w dyscyplinie filozofia**

1. Informacje ogólne o Habilitantce

Dr Monika Mansfeld w 2015 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego (promotor prof. Hanna Wojteczak). Rok później dodała do posiadanych dyplomów z filozofii dyplom magistra z filologii klasycznej z tejże uczelni. Dodatkowe wykształcenie bardzo przydaje się w obranej specjalizacji, czyli w historii filozofii średniowiecznej, w szczególności w projektach edycji krytycznych łacińskich tekstów źródłowych z XIII, XIV i XV wieku. Te zaś stale i obficie występują w przedstawionym dorobku naukowym i silnie ukierunkowują inne, czyli opracowania i studia.

Habilitantka sprawnie zdobywa granty badawcze i uczestniczy w licznych zespołach realizujących takie granty. Aktywnie występuje na konferencjach krajowych i międzynarodowych, jak i z sukcesem organizuje takie wydarzenia. Spora część jej publikacji powstała też we współpracy z innymi badaczami, co wskazuje na rozbudowane sprawności społeczne i zdolność ich zaangażowania do owocnej pracy naukowej.

Zatrudnienie dr Mansfeld po doktoracie można podzielić na trzy etapy. Rozpoczęła pracę na Wydziale Historyczno-Filozoficznym Uniwersytetu Łódzkiego, na stanowisku „adiunkt badawczy” w latach 2017-2020. Następnie podobne stanowisko przez dwa lata zajmowała na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Oksfordzkiego. W 2022 roku powróciła na Wydział Historyczno-Filozoficzny Uniwersytetu Łódzkiego w roli „adiunkta badawczo-dydaktycznego” i na tym stanowisku pozostaje do dziś.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Dr Mansfeld ujęła główne osiągnięcie naukowe w cyklu powiązanych tematycznie artykułów. Tematem przewodnim tych tekstów są teorie poznania zmysłowego w Oksfordzie w XIII i na początku XIV wieku. Cztery teksty są edycją krytyczną stosunkowo krótkich (od 38 do 65 stron) komentarzy Waltera Burleya do poszczególnych dzieł Arystotelesa zaliczanych do *parva naturalia*. Zebrane są one we współredagowanym przez Habilitantkę tomie wydanym w wydawnictwie Brill, w serii „Medieval and Early Modern Philosophy and Science”, wraz z edycjami innych komentarzy tegoż średniowiecznego autora, sporządzonymi przez dr hab. Marka Genslera. Tom otwiera wspólnie przygotowany obszerny wstęp, wyliczany jako odrębny element głównego osiągnięcia naukowego. Twórczości filozoficznej Waltera Burleya dotyczy również samodzielnie napisany tekst *The World of Senses: On the Process of Cognition in Walter Burley*, wydany w podobnie współredagowanym tomie *The Embodied Soul. Aristotelian Psychology and Physiology in Medieval Europe between 1200 and 1420*. W redakcji tej książki i w pisaniu nieco skromniejszego wstępu uczestniczył również dr hab. Marek Gensler oraz dr hab. Monika Michałowska. Książka ukazała się w wydawnictwie Springer, w bardzo dobrej serii „Historical-Analytical Studies on Nature, Mind and Action”. Ponadto, o komentarzach do *parva naturalia* Waltera Burleya traktuje:

- artykuł z „Przeglądu Tomistycznego” o pojęciu *spiritus*, napisany wspólnie z dr hab. M. Genslerem;
- tamże opublikowany, napisany z tymże autorem, artykuł o fizjologii wrożenia;
- napisany z tymże autorem artykuł o mechanizmach podtrzymujących życie, opublikowany w tomie wydanym przez Jeana-Michela Couneta;
- oraz napisany z dr hab. M. Genslerem artykuł o źródłach, z których Walter Burley korzystał w tworzeniu swych komentarzy, opublikowany w tomie wydanym przez Andreasa Speera i Larsa Reukego.

Do głównego osiągnięcia naukowego zaliczono także wspólne tłumaczenie na język polski Waltera Burleya *Kwestii do Arystotelesowego 'O długości i krótkości życia'*, opublikowane w „Przeglądzie Tomistycznym”.

Poza tekstami dotyczącymi Waltera Burleya, dr Mansfeld do głównego osiągnięcia naukowego zaliczyła samodzielnie napisany:

- artykuł z tegoż periodyku o Geoffreyu z Aspall i jego rozumieniu pojęcia *complexio* (wraz z edycją krytyczną kwestii 65 z *Quaestiones in 'De sensu et sensato' Aristotelis*);
- artykuł z czasopisma „Argument” o anonimowym oksfordzkim rękopisie z Pragi zawierającym *Dubitationes super 'De sensu et sensato' Aristotelis* (wstęp z edycją krytyczną 10-cio stronicowego tekstu);
- duży artykuł z czasopisma „Analiza i Egzystencja” o historii problemu koloru pośredniego w XIII-wiecznych oksfordzkich komentarzach do *De sensu et sensato*;

- wstęp i edycja *Expositio in 'De anima' Aristotelis secundum Johannem Buridanum abbreviata* w „Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge Grec et Latin”;
- opis kodeksu 24 z Biblioteki Katedralnej Pampeluny.

Przygotowanie tych tekstów do publikacji wymagało wyszukanej specjalizacji, wysokich kwalifikacji i wyjątkowych kompetencji naukowych. Za każdym razem poszczególne teksty przechodziły przez sita recenzyjne danego czasopisma i wymogi redaktorów tomów. Kompetencje te były zresztą też kilkakrotnie potwierdzane przez kolejne grona specjalistów pozytywnie oceniających wnioski grantowe dr Mansfeld, jak i przez środowisko mediewistów zapraszających ją do współpracy przy innych projektach grantowych. W przypadku stale i owocnie przejawiających się oraz potwierdzanych w ciągu szeregu lat kompetencji naukowych można mówić o sprawności – po łacinie *habitus* lub *habilitas*, skąd bierze nazwa stopnia naukowego. Nie mam większych wątpliwości, że przytoczone powyżej główne osiągnięcie naukowe wskazuje na to, że termin „habilitacja” od jakiegoś czasu zaczął pasować do dr Moniki Mansfeld i być dla niej odpowiedni.

Wątpliwości mniejszych mam kilka, a spośród nich zasygnalizuję tylko dwie.

Po pierwsze, wyżej wspomniane publikacje zawierają sporo edycji krytycznych średniowiecznych tekstów filozoficznych, a edycje te zwykle poprzedzane są wstępami. Po ich lekturze za uzasadnione uważam odczuwanie pewnego niedosytu pogłębionych analiz doktrynalnych czy teoretycznych przygotowywanych tekstów, a więc studiów nad ich treścią i rolą w historii filozofii. Całkiem możliwe, że niewiele da się powiedzieć, szczególnie w sytuacji, gdy teksty wskazują na ich wtórny charakter, to znaczy, że są głównie kompilacją tekstów innych autorów, o których inni specjaliści napisali już wystarczająco wiele. Lecz nawet wtedy wydaje się, że można i trzeba nieco bardziej rozbudować analizę tekstu, by wydobyć i zwerbalizować jego znaczenie. Również w artykułach, które nie są edycjami, a mają przedstawiać wybrany filozoficzny temat, samej filozofii znajduję mniej niż bym oczekiwał. Coś z myśli filozoficznej oczywiście jest, ale niedosyt pozostaje. Dużą wartość upatruję w ustaleniach faktualnych dotyczących konkretnych tekstów, ich manuskryptów i tradycji przekazu, ich autorstwa i datacji, w porządkowaniu tradycji komentatorskiej, zarysach kontekstu i wiernym oddaniu kolejnych kroków znajdujących w omawianych tekstach, lecz te aspekty wolałbym traktować jako służebne dla refleksji filozoficznej – jeśli w ogóle mają one w niej jakąś rolę do spełnienia. Być może takie zatrzymanie się ma wymiar świadomie obranej strategii, by samym zaprezentowaniem poczynionych ustaleń tekstu i kontekstu zapraszać innych do wspólnego namysłu nad filozoficznym znaczeniem tychże. Być może na taką dalszą refleksję filozoficzną przyjdzie jeszcze czas. To, co do tej pory udało się ustalić i wydać, jest i tak imponujące.

Po drugie, w kilku tekstach pojawiają się powtórzenia tego samego materiału i mam wątpliwość, czy nie dałoby się tych powtórzeń uniknąć. Łatwiej zapewne byłoby tego uniknąć w trakcie przygotowywania monografii, a znacznie trudniej jest to zrobić w konkretnych artykułach publikowanych w różnych miejscach przez dekadę. Łatwiej by też było uniknąć takich powtórzeń, gdyby zajmować się w każdym tekście innym autorem, ale takie rozwiązanie rodzi inne trudności, które być może przeważają te pierwsze. Mimo wszystko większa uwaga, by unikać takich powtórzeń, byłaby czymś pożądanym w dorobku naukowym.

Te pomniejsze wątpliwości, czy jakiegokolwiek inne, nie przesłaniają jednak ogólnego obrazu, że główne osiągnięcie naukowe uznają za wystarczające dla niniejszego postępowania habilitacyjnego.

3. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Powyższą ocenę wzmacnia wartość pozostałych załączonych publikacji. Szczególną uwagę zwraca artykuł z czasopisma „Studia Neoaristotelica” o XV-wiecznych krakowskich kwestiach do *Kategorii* Arystotelesa i rozdział o komentarzu do *Metafizyki* Jana z Ziębic w książce wydanej w Brepolsie pod redakcją Oty Pavlíčka.

Nie wiadomo dlaczego wśród dostarczonych mi plików zabrakło publikacji z „Przeglądu Tomistycznego” – wstępu i edycji kwestii *Utrum tantum signa sunt universalia* Jana z Ziębic. Publikacja ta natomiast wspomniana jest w „Autoreferacie” (s. 8) i na szczęście jest ogólnodostępna na stronie internetowej czasopisma.

Dodatkowo, zrealizowane liczne autorskie projekty grantowe dr Mansfeld oraz udział w zespołach realizujących takie projekty świadczą o dużej dojrzałości i niezależności naukowej, których oczekuje się w postępowaniu habilitacyjnym.

Ponadto, udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz organizowanie tychże mocno przyczyniają się do pozytywnego obrazu dorobku naukowego Habilitantki.

Oprócz konferencji naukowych, wymiar międzynarodowy działalności naukowej dr Mansfeld jest wyraźny i niebagatelny: doświadczenie dwóch lat pracy nad projektem grantowym na Wydziale Filozofii Uniwersytetu w Oksfordzie, pobyt naukowy w Pradze, czy kwerendy biblioteczne w Niemczech i Stanach Zjednoczonych.

Dr Mansfeld należy też do szeregu międzynarodowych i krajowych towarzystw naukowych, jak też do rady redakcyjnej „Hybris” – internetowego magazynu filozoficznego, oraz do rad redakcyjnych dwóch serii wydawniczych, w Brepolsie i Leuven University Press.

4. Konkluzja

Biorąc pod uwagę całokształt dorobku naukowego Habilitantki, w tym wartość naukową głównego osiągnięcia, a także innych osiągnięć naukowych i organizacyjnych stwierdzam, że dr Monika Mansfeld spełnia wymagania ustawowe do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Dlatego wnoszę o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Prof. Lichacz